

Indhold

Forord 9

Indledning: At udforske menneskesyn 11

Af Mia Arp Fallov, Maria Appel Nissen og Pia Ringø

Sker der forandringer i menneskesyn? 11

Historiske og nutidige studier – fire former for socialt arbejde 15

En kontekstuel forståelse af menneskesyn 17

Politik, viden, teknologier og socialt arbejdes praksis 19

Udvikling af en ny model til aktører i socialt arbejde 21

Om bogens kapitler – en udforskning af menneskesyn 23

DEL I: UDVIKLINGEN AF DET PRODUKTIVE MENNESKE 27

1. Ideen om det produktive menneske – historiske kampe om menneskesyn 29

Af Pia Ringø og Maria Appel Nissen

Den produktive krop og det overbelastede menneske 32

Det produktive menneske med et liv i velstand og velfærd 37

Det frie, rationelle og konkurrencedygtige menneske 42

Teoretiske refleksioner over udviklingen i menneskesyn og mulige alternativer 46

2. Kampe om menneskesyn – hvem er *homo faber*? 53

Af Maria Appel Nissen

Det arbejdende menneske, der udgør en økonomisk gevinst 55

Det økonomisk kalkulerende menneske: *homo faber economicus* 58

En anden version af det produktive menneske: *homo socius* 64

Det elskende og omsorgsfulde menneske: *homo amans* 69

Afslutning: Findes der et rum for *homo faber amans*? 73

MENNESKESYN I SOCIALT ARBEJDE

Om udviklingen af det produktive menneske

Maria Appel Nissen, Mia Arp Fallov, Pia Ringø og bidragsyderne

© 2018 Akademisk Forlag, København

– et forlag under Lindhardt og Ringhof Forlag A/S, et selskab i Egmont

Mekanisk, fotografisk, elektronisk eller anden gengivelse af denne bog eller dele heraf er kun tilladt efter Copydans regler, se www.tekstnode.dk/undervisning.

Forlagsredaktion: Lene Kamuk og Anne Dalsgaard Justesen

Bogen er sat med: Charter TTC, Katarine CE

Omslag: Lonnie Hamborg | Imperiet

Sats: Lumina Datamatics

Tryk: Livonia Print

Hvor intet andet er angivet, tilhører rettigheder til illustrationerne bogens forfattere.

1. udgave, 1. oplag, 2018

ISBN: 978-87-500-5182-4

www.akkademisk.dk

DEL II: MENNESKESYN I SOCIALT ARBEJDES PRAKSIS 75

3. Alle mennesker har ressourcer 77

Af Mia Arp Fallov og Lykke Larsen

Spændingen i synet på menneskets ressourcer 79

Arbejdsetikken og spørgsmålet om ressourcer og kontrol over eget liv 80

Mennesket er afhængigt af adgang til materielle ressourcer 82

Alle mennesker har ressourcer 87

Mennesket som en ressource for kollektivet gennem hjælp til selvhjælp 90

Individualisering og ressourcernes progressive udvikling 94

Afslutning: Afmagt eller mægtiggørelse og ressourceorientering 98

4. Det netværkende menneske 101

Af Rasmus Hoffmann Birk, Mia Arp Fallov og Lykke Larsen

Netværkets historik og rolle i socialt arbejde 103

Netværk som det gode liv 105

Netværk som instrument 108

Ansvarliggørelse gennem netværk 112

Afslutning: Konsekvenser af netværket som metafor og model 117

5. Det potentielle menneske 121

Af Andreas Møller Jørgensen og Pia Ringø

Potentialitet 124

Tid 129

Bevægelse, frihed og styring 130

Afslutning: Kronisk måske-egnet 137

DEL III: BEVÆGELSER I SOCIALT ARBEJDES PRAKSIS 139

6. Komplexitet, tid og fleksibilitet 141

Af Maria Appel Nissen

En kompleks sag – et eksempel 142

Kompleksitet: bedre velfærd for samme ressourcer 145

Tid: komprimering, udvidelse, potentialisering og acceleration 149

Fremtids- og reorientering baseret på refleksion? 153

Den produktive socialarbejder – men hvordan? 157

Afslutning: Hvilke borgere prioriteres i kampen om at finde tid? 159

7. Socialt arbejdes oversættelse af det produktive menneske 161

Af Mia Arp Fallov

Oversættelse 163

Oversættelse mellem autoritet og borger 164

Oversættelse af systemets logikker og virkemåder 168

Oversættelse af sprog skaber veje til inklusion 170

Oversættelse af sociale problemer og kampe om de gode oversættelser 174

Afslutning: Oversættelsespraksis som forandring af og kamp om menneskesyn 179

8. At have indsigt i menneskets liv – en situationel forståelse i socialt arbejde 181

Af Pia Ringø

Mennesket og samfundslivet som genstandsfelt 182

Menneskekundskab 183

"Folk hader at blive reddet" 187

Om at have sans og respekt for menneskets situation 189

Indsigt i menneskets liv og merbetydning 194

Afslutning: Et situationelt syn på mennesket 200

9. Kampe om menneskesyn og perspektiver på udviklingen af
socialt arbejde 203

Af Maria Appel Nissen, Pia Ringø og Mia Arp Fallov

Kampe om menneskesyn 204

En model – rummet for udvikling i menneskesyn i
socialt arbejde 210

Et nyt teoretisk perspektiv 212

Udvikling i menneskesyn i socialt arbejde – findes der et
alternativ? 218

Bogens forfattere 223

Referencer 225

Register 233

Forord

Denne bog er et resultat af det dybdegående forskningsprojekt *Menneskesyn i socialt arbejde*, som fandt sted fra og med sommeren 2014 til og med sommeren 2018. Projektgruppen består af forskerne Pia Ringø, Mia Arp Fallov, Rasmus Hoffmann Birk, Jens Kjærulff, Andreas Møller Jørgensen og Maria Appel Nissen – alle tilknyttet Aalborg Universitet – samt videnskabelig assistent Lykke Larsen. I processen har vi haft glæde af Nikolaj Riise Clausen, Christine Frisch Brændstrup og Fie Marie Bondesen som studentermedhjælpere fra Kandidatuddannelsen i henholdsvis sociologi og socialt arbejde.

Den viden, som bogen formidler, er ikke opstået i en osteklokke. Den er opstået i samarbejde, samspil og dialog med aktører i socialt arbejde, som har stillet sig til rådighed for forskningsprocesser i deres daglige arbejde, på temadage, konferencer og personalemøder. Disse aktører har engageret sig i vores foreløbige analyser og har derfor bidraget med uvurderlig viden undervejs. Dette har kun været muligt, fordi projektet har modtaget støtte fra VELUX og VILLUM fondenes humanvidenskabelige og sociale puljer.

Vores håb er, at bogen vil medvirke til at skabe levende diskussioner om, hvordan vi i vores samfund forholder os til mennesker, der befinder sig i mere sårbare, vanskelige eller udsatte positioner end flertallet. Bogen henvender sig derfor til aktører, der har interesse i og/eller er involveret i udviklingen af socialt arbejde, for eksempel studerende på uddannelser i socialt arbejde, samfundsvidenskab og humanvidenskab; socialarbejdere, der udfører socialt arbejde med mennesker i offentligt, frivilligt eller privat regi; aktører, der bidrager til at udvikle viden om og teknologier i socialt arbejde, for eksempel forskere og